

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVÜ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

X. évfolyam. 1883.

Debreczen. Szerda, június 27.

131. szám.

A tisz-eszlári ügy tárgyalása.

(Saját tudósítónktól.)

Nyiregyház, június 26.

Nyiregyháza (Eredeti távirat. Érkezett d. u. 1 óra 10 perczkor) A mai tárgyalás egyike volt idáig a legérdekesebbeknek. Scharf József né a vádolt öreg Scharf neje, és Möriceznek mostoha anyja, a szombati napon történetek kimerítően adja elő. Semmit sem tud arról, hogy az ebédnél Möricez beszélt volna valamit a gyilkosságról; tagadja, hogy ő azt mondta volna Möriceznek hogy „hallgasson.” Azon reggel mikor őt és Möricezt elfogták, ő megpírongatta a fiut, a miért és mérgében kést vágott hozzája. Scharfné állítása szerint Möricez hazug természetű és vásott gyermek; mult évi augusztusban volt tizenégy éves.

Möricez szembesítettván mostoha anyjával, tagadja ennek állításait. Majd azon tanukkal szembesítettván, kik arról tanuskodtak, hogy Recky csendbiztosnál kinezottatott, azt feleli, hogy nem igaz, őt nem kinezották és nem kényszerítették. Keresztkérdések tétetván fel neki, többnyire azzal felel, hogy a körülményekre már nem emlékszik.

Apja elérékenyedve beszél hozzá, a mi azonban a fiut nem hatja meg. Azon kérdésre, hogy mit fog tenni a tárgyalás után, Möricez azt feleli, hogy azt még nem tudja, de zsidó nem akar maradni.

Az elnök mind a védőket, mind az öreg Scharfot figyelmezteti, hogy kérdezzenek és ne érzékenykedjenek.

Möricez a további kérdésekre azt viszonozza, hogy ő azért őriztetik a meggyháznál, mert a zsidók megölnék, ha innen kiszabadulnának.

Eőtvis kérdezi: Ki mondta ezt neked? Möricez viszonozza: „Olvastam az újságban.”

Eőtvis: Miféleből? Möricez: Az „Ébredjünk”, „Függetlenség”, „Budapest” és a „Szabolcs megyei Közlöny”-ből.

Elmondja, hogy mult kedden reggel is beszélték neki, hogy akkor éjjel is merényletet akartak elkövetni ellene a zsidók, megakarták ölni, hogy megakadályozzák vallomását.

Ezután félórai szünet következett. Barcza már megérkezett, és itt van a kihallgatandó tanuk között.

NYIREGYHÁZA, (Ered. távirat. Feladott d. u. 3 ó. 15 park.) A tárgyalás ma délután 3 óráig tartott. Barcza Dani vallomása következett a szünet után.

Barcza elmondja, hogy ő a királyi főügyészség részéről volt kiküldve az ügy szemlétartására. Nyiregyháza érkezvén, barátságot kötött Hentert várnaggyal. Nehezen sikerült rábírni Hentert barátságos beszélgetés közben, hogy egyszer engedje meg, hogy ő is kihallgathassa Möricezt. Akkor hogy a vallomásnak színezetet adjon, jegyzéket vett fel arról.

Möricez eleinte elmondta Barczának is az ismert történetet. Egy darabig hallgatta Barcza, végül lelkére beszélt a fiúnak: „Szólj igazat fiam.” Möricez erre következőleg nyilatkozott: „Ha igazat akarok mondani, hát akkor azt kellene mondani, hogy nem igaz egy szó sem az egész meséből.”

A jegyzéket Henter, ki e közben gyanakodni kezdett, nem engedte elvinni hanem rögtön elégették. De Barcza másnap emlékeztéből szóról szóra leírta az egészet.

Henter szembesítettván a tanúval, elismeri, hogy igaz, a mit Barcza előadott; de Möricez csak azért vallott úgy, mert meghagyatott neki előre, hogy a kérdézőkösésre felelje azt, hogy „nem tud semmit, nem igaz semmi.”

Elnök jelenti, hogy sürgöny érkezett Debreczenből Sebes György és Papp György aláírásokkal, miszerint Barcza előttük úgy nyilatkozott volna, hogy vallomásáért sok pénzt kap a zsidóktól.

Barcza koholmányának nyilvánítja a sürgöny tartalmát, melyet a Bary számára díszlerget szerzők találtak ki.

Seyfert főügyési helyettes ellenzi Péczely megesketését, ki nek eléletére nézve felolvastatik a fegyházi értesítő, töbszörös to vaj romlott e ő letű. egy gyilkosságban főbűnös.

Holnap kezdődik a dadai hullausztatás kérdésének tárgyalása.

Napi hírek.

Tisza Kálmán miniszterelnök ur a tegnap esti vasuti vonattal elutazott városunkból.

A debreczeni ev. ref. egyház leánynevelő intézetében az iskolai évet bezáró közvizsgálatokra, melyek f. hó 28 s 29-én délelőtt 9 órától kezdve a tanintézet helyiségében tartatnak teljes tisztelettel ismételve hívja meg az érdeklődőket az igazgató.

Gyászhir. Ma vesztük a táviratot, mely Gresner Imre 4-ed éves hittan-hallgató korai elhunytát tudatja velünk. Főiskolánk egyik jeles és a nemes eszmékért lelkesülni tudó növendéke vala ő, kit az ifjúság méltónak talált arra, hogy a mult ősz-jel gazdag könyvtárának őréül megválaszolja. Ily minőségben munkálkodott ő a legközelebbi napokig, a midőn egy rohamos betegség nyilat ágyba szegezték. Tudva, hogy az édes jó anyai ápolást nem pótolja mi sem hazatávozott most már gyászoló édes anyjához öz. Gresner Istvánné aszonyhoz, miután a főiskola ez évben újonnan berendezett kórházában némileg időülést nyert. Reménytel bocsátottuk el a reménykedőt! De hajh! a derűre boru, reményeire s reményeinkre fájdalmas csalódás következett! Mit ért a lelkiismeretes orvosi segély, mit a jó barátok égre sohajtó jókívánatai, mit a reménykedő édes anya odaadó gondossága? ... elszunnyadt a becsült ifju, a jó barát s a szeretett gyermek! Holnap lesz tette mése. — A korán s tollunk távol elköltözött sirját a már már vacacióra omlott ifjuság nem azzatathatja a szerető részvét hő könyveivel. Koszorút sem küldhet porlandó hamvai fölé, legyennek hát e sorok bizonyosságul arra nézve, hogy az elszenderedettben legjobbjainak és legszeretettebbjeinek egyikét veszté el főiskolánk ifjúsága, s közelebből e tanévben már másodsorú sulytolt hittanszaka. Az elhunyt porainak csöndes nyugodalmat, a sebzett szívekre édes vigasztalást adjon Istenünk! Debreczen 1883. június 26. Dicsőfi József f. i. szenior.

A debreczeni ügyvédi kamara az egy pár nyiregyházi ügyvéd felszólítására, hogy nyilatkozzanak roszalólag Seyfert kir. főügyési helyettes eljárása ellen, elutasítólág felelt azzal, hogy a kamara nem avatkozik ez ügybe. A nyiregyházi kezdeményező ügyvéd urak tehát most már a maguk nevében fordulnak az igazságügyminiszterhez különös követelésekkel.

Nyilvános nyugtatóvány. Az iparos tanulóknak közt kiosztandó ösztöndíj gyarapítására újabb adakoztak: N. N. 1 frt, Har-

sányi István ur, asztalos 2 frt. A timár társulat 5 frtot. Fogadják az adományozók a jutalmazandók nevében is hálás köszönetemet. Debreczen, 1883. juu. hó 27. Dóczy Gedeon, ip. isk. igazgató.

Hangverseny. A „Hungária” szép udvarkertjében holnap azaz csütörtökön nagy hangverseny rendeztetik, mely alkalommal Oláh Józsi kitünő zenekara több új zeneművet fog előadni.

Hálás köszönet Márk Endre urnak, hites ügyvédnek azon tizenhárom darab könyvért, melyet a debreczeni ev. ref. egyház leánynevelő intézete igazgatójának oly czélból küldött, hogy nyolcz darabot a női kézi munkában, — öt darabot a magyar nyelvben kitünő előhaladást tanusított növendékek közt osszon ki a vizsgálati küldöttég a vizsgálati alkalmával. A könyveket czimeik szerint azért nem soroljuk elő, hogy annál kedvesebb legyen a meglepetés. Az igazgatóság.

Térszene. A cs. kir. 39-ik gyalogezredkitünő zenekara holnap, az az csütörtökön este 6 1/2 órákor a „Bika szálloda előtt” ténzetét tart a következő műsorral: „Bouvard-induló” Laugertől, nyitány „Ilka” dalműből, Dopplertől. „Mit frohem Muth” kerlingó Strausztól. „Lied ohne Worte” Mendelssohntól. „Margaréta a rokkánál” Gounodtól. „Kivonat a „Hugonották”-ból, Meyerbeertől. „Sardanapal” négyes Müllertől. „Egyveleg Faust” cz. dalműből Gounodtól.

Felhívás. Az iskolába járó tanulók által a lefolyt iskolai évben készített rajzok július hó 1. az az vasárnap reggeli 9 órától esteli 6 óráig a ref. főiskola rajz termében ki fognak állittatni oly czélból, hogy az iparos tanulóknak rajzban tanusított előhaladásáról a nemes város tek. hatósága, állandó népnevelési tek. bizottsága, a t. cz. ipartársulatok s az érdeklődő tisztelt közönség tudomást vehessen. Ezen napi kiállítás megtekintésére a nagyérdemű közönséget teljes tisztelettel hívja meg az iparos iskola igazgatóság.

A csángók számára a belügyminiszter — Gromon Dezső képviselőt kormánybiztosnak nevezte ki a torontáli és temesmegyei csángótelepekhez. Gromon fogja vinni a telepítést és kezeli a csángók ügyeit. A telepítést és ezzel kapcsolatos ügyekben Nagy Györggyel, mint a kincstár képviselőjével és a szabályozási társulat elnökével, egyetértőleg fog eljárni. Az új kormánybiztos mindenesetre könnyíteni fog Nagy György helyzetén, ki hónapokon keresztül elismerésre méltó önfeláldozással vitte a nagy felelősséggel járó sokféle ügyet és gondozta a csángókat; Nagy György ezután az új kormánybiztosal együtt fog a csángók javára közreműködni.

Az énekesnö cipője. Bájos cipőcsék és még bájosabb kis női lábak, vajjon ki vonhatná ki magát büvkörötökből! Vannak emberek, a kik zsongorgatják garasait; szörnyű fősvények, érzéketlenek, de egy pikáns kis láb kihuzza őket sudrukából, oly ábrándosak lesznek, mint az iskolás tanuló, mikor az első csokort viszi választottjának, megcsókolják a boldog cipőket, zivőkhoz szorítják, megisszák belőle a champagneit vagy megfizetik — a cipész számlát. Van most Bécsben egy magyar énekesnö, aki nemcsak szép, hanem ereiben tüzes vér folyik, elmés, kedves — no meg egy kicsit szeszélyes is. Tehát ez az énekesnö szereti, ha a gyöngyöző champagneit nemcsak a serlegből hanem kis cipőjéből is megisszák vendégei. Az egyik, két nap óta hiába várt reá, hogy a bájos diva kitüntesse őt cipőjével, végre is fölsőleges eszméje támadt, valami uton módon elcsente a szögletből a diva cipőjét, eldugta zsebébe mikor pedig a champagnei-ra került a sor, megtöltötte a cipőt, rövid, de hatásos toasztban élette az isteni divát. Általános bámulat; de az énekesnö vidám nevetéssel fordul a rajongó imádóhoz: „Tudja-e ki cipőjéből ivott?” „Nos” — Hát a szakácsnőemből! Általános roppant derűtség. Bájos cipőcsék és még bájosabb kis női lábak, ki vonhatná ki magát büvkörötökből!...

Előfizetési ár:

Table with subscription rates: Helyben bázhoz hordva vagy vidékre postán küldve; Egész évre; Félévre; Negyedévre; Egy hóra.

Hirdetési díj:

Öt-hasábospetitsor egyszeri boigtatásáért 5 kr. Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr. Nyiltér 4 hasábos petitsorért 20 kr.

az ablak alatti lármára tette, mert nem akarta... Miért nem akarta, hívott. Még örülhetett nuja is akadt? nem akartam, hogy kívül... a ki akart, bejöhett...

tanu azon időben Rees... hozta most be Tokajból? zsidó!... gy ő látta az ablakon... húzgálta és felpofozta... meg a karikással ütöt... tak az ablaknál ő idő... blaktól, a többiek még... mikor már Bary ur is... Julia oselédtársu... lak alá. Egyik ur írt... ur diktálta, ekkor már... ak, és ismét látták, mikor... Möricezt.

kiadó lap: Arnold. Karczag Vilmos.

ATOR... entes savanyuviz... iumban gazdag forrás... általa légző és emész... mainál rendelve; — ki... és vese bajoknál. Bor... kellemes üdítő-ital. Edesekben s legfőbb gyógy... tarban.

francia- és... vben felnőt... nyos díjért... t ad... PÁLNÉ, (Pé... Dobrai-ház.)... órák is tartha...

3 sorsolás... us 1-én... 0 forint. To... ény á 1000... frt, 30 nyer.

tési sor... sorsolásban... y tovább... yre... szerint... ÜZLETÉBEN... országban.

Ha a közzétételnek csak az a feladata, hogy vádoljon; vádoljon lelke, meggyőződése ellenére; ha kötelessége büntetést látni ott, ahol véleménye szerint büntetést nincs; feketének látni, a mi véleménye szerint fehér, ha az ügyész tartozik vádat formulálni, mielőtt legalább a vád emelésére bizonyítékai lennének; ha köteles benső meggyőződésének hevével küzdeni oly czélért, melyet agyremek tart, igazság gyanánt elfogadni a mit mesének vél: akkor mi nem ismerjük a közzététel intézményét, — ellenben ismerik azok, kik udonat új büntetőjogi elméletükkel fel lépve, a tudomány és erkölcsi méltóság magaslatáról tekintenek le a meghaladott álláspontokra, melyet elfoglaltunk mi, s elfoglaltak velünk a büntetőjog eddigi eredményei.

A közzététel képviselője a világ semmiféle perrendtartása szerint sem lelketlen automata, kinek véleménye, akarata nincs. Arra találunk törvényes rendelkezést, hogy a büntetőper bizonyos szakáiban a közzététel nem vonhatja vissza a már egyszer emelt vádat, hogy tehát ez esetben a bíró lesz vádlóvá, — ez az inquisitóri rendszer átka — de nincs oly törvény vagy gyakorlat, mely az ügyész bizonyítékait megkérgetné előre a vád után, mint a végzet haragjának áldozatát.

Es a támadók mégis szörnyűködve kiáltanak fel, hogy a nyiregyházihoz hasonló igazságszolgáltatási botrány „más országokban” fordulhat elő.

De talán Magyarországon van oly bárbar törvény, mely a közzététel képviselőjének föltétlen kötelességévé teszi, hogy vádoljon, mielőtt büntetést és bűnöket lát?

Bizonyára nem kell figyelmeztetni Szeffert de megtámadóit azon büntetőjogi eljárás gyakorlat természetére, mely nálunk érvényben van. Mindenesetre kötelességük leendő előbb megismerkedni annak elveivel, mielőtt rohamra indulnak. Miellegre kellett volna vetniök az abban rejlő ellentétes elemeket, vagy legalább alaptételeit meg kellett volna ismerniök, mielőtt Szeffert ellen fegyverkeztek. Mert csak úgy mondhattak ítéletet a főügyési helyettes magatartása fölött, vajjon ez megegyeztethető-e a nálunk szokásos büntető eljárás szabályaival.

De mi felettebb engedékenyek vagyunk A támadóktól még annyit sem követelünk. Az ideig. bünt. elj. szabályok ismeretét nem vár-

juk meg tőlük, mert ez nem törvény, s nem mindenben indul utána a gyakorlat. A mikor azonban világos törvény, s az ügyészek számára kiadott utasítások léteznek, akkor legalább ezek ismeretét joggal meg lehet követelni mindenkitől, a ki bármily, annál inkább, ha vakmerő támadásra vonul ki. S mit mond a törvény? Mit mondanak a királyi ügyészek számára kibocsátott utasítások?

A támadók az mondják: az ügyész csak a vádlásra, csak az elítélés kieszaközésére van hivatva. A törvény azt mondja: az igazságszolgáltatás érdekében még a vádlottak javára is tartoznak jogorvoslattal élni, ha ennek jogait sértve látják. Ugyanezen törvény mondja azt is, hogy bizonyos esetekben az ügyész tartozik a vizsgálatok szabálytalanságával szemben is intézkedni. Az ügyészek számára kiadott utasítások világosan meghagyják, hogy az ügyész a vádlott érdekeit is szemelőtt tartani köteles. Különösen a főügyész által kibocsátott híres rendelet utasította az ügyészeket, hogy az egyéni szabadságot védjék, ha kell, még a bírósággal szemben is.

Es hogy a védelem sem mossa el teljesen az ügyészek némileg a védelemben átcsapó szerepét, erről bizonyoságot tesz a magyar büntetőjogi eljárás javaslata, mely világosan meghagyja az ügyészeknek, hogy a büntető cselekmény gyanújával terhelt személynek, védelmének és más jogának oltalmáról gondoskodják.

S az a törvény, az utasítás és rendelet, mely a kir. ügyészség szerepét jelöli meg, s az az eljárás javaslata, mely a védelem, így a funkciók szétválasztásának elvén alapszik, részben több mint egy évtized, részint évek előtt, tehát akkor jött létre, mikor az antisemitizmus csapása még nem látogatta meg ezt az országot. Egyik sem készült tehát a nyiregyházi per számára.

Szeffert Ede magatartása e szerint megegyeztethető a törvény és a törvényes intézkedéseknek úgy betűjével, mint szellemével.

Elismerjük, hogy a főügyési helyettes szerepe némileg eltér a közönséges tapasztalattól. Ennek oka azonban az, hogy a nyiregyházi per kivételes természetű.

Es itt nem szólnunk arról, hogy az ügyészség nem hitt a rituális gyilkosság el-

követésében, s nem akarta a magyar állami hatalom képviselőjét egy boszorkányper főinquisitorának szerepére lealázni. Nem abból indulunk ki, mi volt az ügyészség benső meggyőződése, hanem hogy mily eljárást követelt a nyiregyházi per processualis természetében.

Ebben a perben mindaddig nem volt valódi vizsgálat, valódi vád. A főügyészség helyettesíti mindezt. Helyettesíti a nyomozást, a vizsgálatot, a vádat, az elítélésre, vagy a felmentésre szükséges adatok beszerzését. A nyomozás és vizsgálat hibái és hiányai elrontották az egész megelőző eljárást. Nem állapították meg az egész megelőző eljárást. Nem állapították meg, nem hozták tisztába sem mit. De szembe mégis ama bizonyítási anyaggal, a mely bármiként jött létre, a perben szerepel, s különösen pedig az igazított közvéleménnyel szemben, a vádat egyszerűen elejteni nem lehetett. A vézes problémát, mely a magyar társadalom feje telett függ, csak nyilvános főügyészségen lehetett megoldani.

Mit tett tehát az ügyészség? Főtárgyalásra vitte a nyiregyházi pert. Hogy újra, s a közönség szeme láttára megvizsgáltsék, létező-e büntetettek. Szeffert főügyési helyettes azért jelentette ki, hogy a vádat csak feltételesen emel, hogy meg lehessen tartani a főügyészséget. Ennek eredményéhez képest fog azután vádolni, vagy a büntetőper megszüntetését kérni. Ha a sakterek bűnösségét szilárd adatok fogják bizonyítani, követelni fogja elítélésüket. Különb. nem. Ehhez képest ezután csak természetes, ha nem pusztán a terhelt, hanem egyszerűen a mentő bizonyítékokat is keresi. Először meg akar győződni önmaga, hogy megyőző-e a bíróságot. Tulajdonképp a nagy, nyilvános vizsgálat az, mely most folyik Nyiregyházi. Ennek követelményei szabják elő a törvényhez a törvényes szabályokhoz képest Szeffert magatartását. Ez a magatartás tisztességében vita tárgya nem lehet. A kik azzá teszik, maguk itélik el. Amikor pedig az antisemitizmus kábitó gőze elpárolog, a szenvedélyek felhői szétoszolnak s ismét tisztale az a magyar társadalom láthatára, akkor az egész közvélemény igazságot fog szolgáltatni e magatartásnak.

Husárák

megállapítva s bejelentve 1883. jun. 27. olt. jul. 4-ig a következők:

50 kr. Gyarmati Istvánnál mester u. 1442 sz. a. varga u. 2238 sz. a. Magyar Gábornál czepléd-utca 55. dedó-utca 125. sz. a. mester-utca 1113. sz. a. és végre Nagy Mihálynál péterfia u. 970 sz. a.

Minden többi bejelentett mészárszékekben pedig 52 kr.

Debreczen, 1883. jun. 26-án.

Felolós szerkesztő és kiadó lapnajtájonos
Vertési Arnold.
Főmunkatárs: Karczag Vilmos.

Maria-celli

gyomor-cseppek;

jeles hatású gyógyszer a gyomor minden bántalmán ellen.

es felülmulhatatlan az étvágyhiány, gyomorgyengeség, roz szaga lehellet, szelek, savanyu felbűfögés, kólíka, gyomorhurut, gyomorgégis huykókepeződés, túiságos nyálkakepeződés, sárgaság, undor és hányás, fájás (ha aza gyomorbol ered), gyomorgégia, székszorulat, a gyomornak túlterheltsége étel és ital által, gúisza, lép- és májbetegség, aranyeres bántalmak ellen.

Egy üvegcse ára használati utasítással együtt 35 kr.

Kapható: Debreczenben Dr. Rothschnek V. Emil Gólti Nándor gyógyszerész uraknál, valamint az osztr.-magyar birodalom minden nagyobb gyógyszerházában és kereskedésében.

Központi szétküldési raktár nagyban és kicsinyben.

Brady Károly,

„az országokhoz” címzett gyógyszerházában
Kremsierben, Morvaországban.

szabadalmazott kátrányfestékeknek

Friss ideit töltésű ásványvizek:

Mohai Agnes forrás, Szolyvai, Giesztübi, M rionádi, Setersi, Lubi Margit forrás stb.

Saját terméssel tisztán kezelt

érmelléki és bakator borok

egész és fél literes üvegekben.

Friss lipői (tátrai) turó, groji és ementhai sajtok.

Szabadalmazott kátrányfestékek gazdasági épületek, kerítések és egyéb a szabadban levő tárgyak be mázolására 10 kilogrammos bádog dobozokban.

Firneissban tört festékek

mindenféle színek és különböző nagyságu bádog szelencékben a leg- jutányosabb árak mellett beszerezhetők

Rickl József Zelmos

fűszer áru üzletében.

Rickl József Zelmos fűszer áru üzletében.

Ruston, Proctor és társa

Budapest, Nádor-utca 39. és 41. szám.

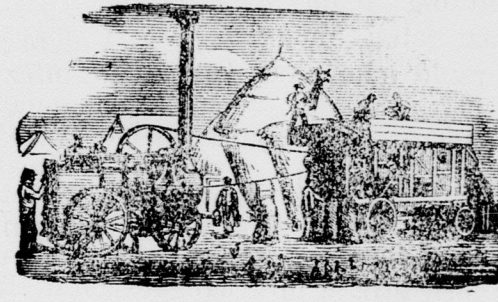
ajánlják a legelső díjakkal kitüntetett

fa- és szénfűtésre,

gőzmozdonyokat

szabad- szalmafűtő

gőzmozdonyokat,

gőzcseplőgépeiket,

dobmentő

és

üzegéltető előkészítő-
lékekkel.

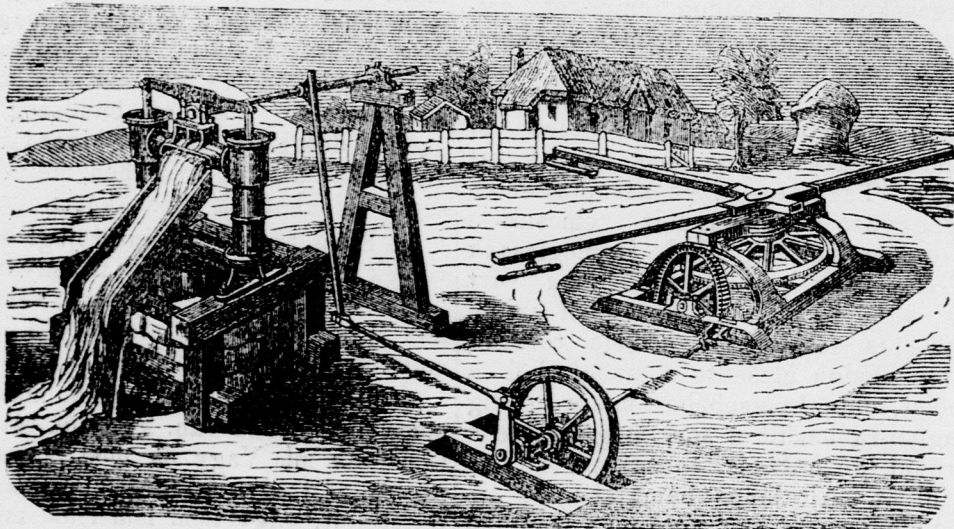
Hoffherr-féle egyszerű és tisztító esőplőkészleteket járganyhajtásra.

Árjegyzékek bérmentve küldetnek.

Az első magyar gép- és tüztöltőszeg gyár, harang és érezöntőde.

WALSER FERENCZ

BUDAPEST. ROTTENBILLER-UTCA 66.

ajánlja gyárának korunk igényeinek megfelelően berendezett vízművi osztályát az ármentesítő tarsulatok, a megyei és magán mérnök urak gőzmalom- és gyárujdonosok, a megyei és városi közható-ágok

és a gazda közönség becses figyelmébe.

A szivattyu-gyár készít

ármentesítő, körfuró, bányaszivattyukat

házi és gazdasági kutakat, vállalkozók

GYAPJUMOSODÁK, VIZVEZETÉKEK, GÖZ- és ZUHANY-FÜRDŐK

berendezésre és minden

VÍZMŰ MUNKÁLATOKRA.

A gyár készítményeiért teljes jótállást vállal.

Kivánatra költségvetések és képs-árlapok díjmentesen becsittanak rendelkezésre.

Debreczen, 1888. Nyomatott a „Debreczeni Ellenőr” könyvnyomdájában. Piacz. SIMONFFY-ház.